

(Time- 3.00 Hours)

(Total Marks- 100)

Please check whether you have got the right question paper.

N.B. 1. Attempt all questions.

2. All questions carry equal marks

Q.1 Answer ANY ONE questions: 20

- a) Discuss the characteristics of an Indian worker.
- b) Discuss the structure of a formal organization and underline its characteristics.

Q.2 Answer ANY ONE questions: 20

- a) Discuss the conditions of women migrant wage workers in the Indian context.
- b) Write a note on home-based workers.

Q.3 Answer ANY ONE questions: 20

- a) Discuss the relationship between sustainable development goals and decent work agenda.
- b) Discuss the labour laws in India.

Q.4 Answer ANY ONE questions: 20

- a) What is informalization of work? Discuss the challenges faced by the workers due to growing rate of informalisation.
- b) How do ICTs and network society influence the informal workers? Discuss.

Q.5 Write short notes on ANY TWO of the following: 20

- a) Dualist Theory
- b) Feminization of work
- c) Microfinance
- d) Outsourcing

*****

(वेळ- 3:00 तास)

(एकूण गुण- 100)

कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.

सूचना: १) सर्व प्रश्न सोडवा.

२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

- प्र.१ कोणत्याही एका प्रश्नाची उत्तरे द्या: 20
- अ) भारतीय कामगारांच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- ब) औपचारिक संघटनेच्या रचनेची चर्चा करा आणि तिची वैशिष्ट्ये अधोरेखित करा.
- प्र.२ कोणत्याही एका प्रश्नाची उत्तरे द्या: 20
- अ) भारतीय संदर्भात महिला स्थलांतरित कामगारांच्या परिस्थितीची चर्चा करा.
- ब) घरगुती कामगारांवर एक टीप लिहा.
- प्र.३ कोणत्याही एका प्रश्नाची उत्तरे द्या: 20
- अ) शाश्वत विकास उद्दिष्टे आणि सभ्य कामाच्या अर्जेड्यांमधील संबंधांची चर्चा करा.
- ब) भारतातील कामगार कायद्यांची चर्चा करा.
- प्र.४ कोणत्याही एका प्रश्नाची उत्तरे द्या: 20
- अ) कामाचे अनौपचारिकीकरण म्हणजे काय? अनौपचारिकीकरणाच्या वाढत्या दरामुळे कामगारांसमोर येणाऱ्या आव्हानांची चर्चा करा.
- ब) आयसीटी आणि नेटवर्क सोसायटी अनौपचारिक कामगारांवर कसा प्रभाव पाडतात? चर्चा करा.
- प्र.५ कोणत्याही दोनवर लहान नोट्स लिहा: 20
- अ) द्वैतवादी सिद्धांत
- ब) कामाचे स्त्रीकरण
- क) मायक्रोफायनान्स
- ड) बाह्यस्रोत

*****